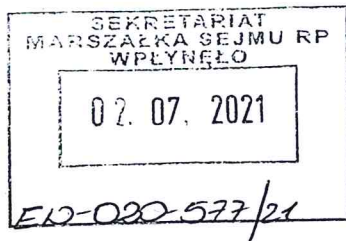

**KOALICJA
POLSKA**

Warszawa, dnia 2 lipca 2021 r.

Pani

Elżbieta Witek

Marszałek Sejmu

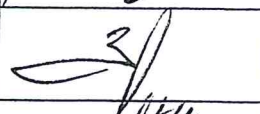

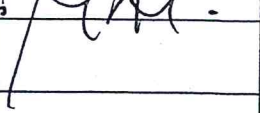
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz na podstawie art. 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu RP, niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw

Do reprezentowania wnioskodawców upoważniamy pana posła **Krzysztofa Paszyk**.

L.p.	Nazwisko	Imię	Klub	Podpis
1.	Bartoszewski	Władysław Teofil	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
2.	Bejda	Paweł	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
3.	Biernacki	Marek	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
4.	Grzyb	Andrzej	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
5.	Kasprzak	Mieczysław	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
6.	Klimczak	Dariusz	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
7.	Kosiniak-Kamysz	Władysław	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
8.	Krajewski	Stefan	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
9.	Kurzawa	Dariusz	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
10.	Lubczyk	Radosław	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
11.	Łopata	Jan	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
12.	Maliszewski	Mirosław	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
13.	Nowogórska	Urszula	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
14.	Pastawska	Urszula	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
15.	Paszyk	Krzysztof	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
16.	Protasiewicz	Jacek	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
17.	Rzepa	Jarosław	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
18.	Sawicki	Marek	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
19.	Siekierski	Czesław	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	

20.	Tomczak	Jacek	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
21.	Zgorzelski	Piotr	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
22.	Ziejewski	Zbigniew	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
23.	Żelazowska	Bożena	Koalicja Polska PSL, UED, Konserwatyści	
24.	Raś	Trehellon	K P PSL UED Konserwatyści	
25.				
26.				
27.				
28.				
29.				
30.				
31.				
32.				
33.				
34.				
35.				
36.				
37.				
38.				
39.				
40.				
41.				
42.				
43.				

USTAWA
z dnia 2021 r.
o sądach pokoju oraz o zmianie niektórych innych ustaw

PREAMBUŁA

W trosce o dobro wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, stawiając sobie za cel usprawnienie wymiaru sprawiedliwości przy zachowaniu jego bezstronności, obiektywizmu, niezależności sądów i niezawisłości sędziów, kierując się potrzebą realizacji w procesie orzekania uzasadnionego interesu społecznego, chcąc przybliżyć wymiar sprawiedliwości społeczeństwu powodując przez to jego większe społeczne zrozumienie i zaufanie społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości, stanowi się co następuje

Rozdział I

Organizacja sądów pokoju

Art. 1.

- § 1. Sąd pokoju tworzy się dla obszaru jednego powiatu, miasta na prawach powiatu i dzielnicy m. st. Warszawy.
- § 2. Liczba sędziów w sądach pokoju uzależniona jest od liczby mieszkańców danego powiatu, miasta na prawach powiatu i dzielnicy m. st. Warszawy. Jeden sędzia pokoju przypada na 40 000 mieszkańców.
- § 3. Siedzibą sądu pokoju jest sąd rejonowy. W przypadku, gdy w danej miejscowości nie ma sądu rejonowego, siedzibę sądu pokoju urządza się w siedzibie starostwa powiatowego.
- § 4. W gminie Warszawa siedzibą sądu pokoju jest sąd rejonowy właściwy dla danej dzielnicy. W przypadku, gdy w danej dzielnicy nie ma sądu rejonowego, siedzibę sądu pokoju urządza się w siedzibie urzędu dzielnicy.
- § 5. Prezes sądu rejonowego zapewni odpowiednie warunki techniczno-organizacyjne oraz majątkowe potrzebne dla funkcjonowania sądu pokoju.
- § 6. Finansowanie sądu pokoju pokrywane jest z budżetu państwa w części przeznaczonej na utrzymanie sądownictwa powszechnego.
- § 7. Szczegółowe regulacje dotyczące ustanawiania oddziałów sądów pokoju w siedzibie starostwa powiatowego i urzędu dzielnicy m. st. Warszawy określi Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Art. 2.

§ 1. Wynagrodzenie sędziów orzekających w sądach pokoju odpowiada co do wysokości wynagrodzeniu sędziemu sądu rejonowego.

§ 2. Wysokość wynagrodzenia sędziów, zajmujących równorzędne stanowiska sędziowskie, różnicuje staż pracy.

§ 3. Podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w danym roku stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 i 2245), z zastrzeżeniem §4.

§ 4. Jeżeli przeciętne wynagrodzenie, o którym mowa w §3, jest niższe od przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za drugi kwartał roku poprzedzającego - przyjmuje się podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w dotychczasowej wysokości.

§ 5. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w stawkach, których wysokość ustala się z zastosowaniem mnożników podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego, o której mowa w § 3. Stawki wynagrodzenia zasadniczego na poszczególnych stanowiskach sędziowskich oraz mnożniki, służące do ustalenia wysokości wynagrodzenia zasadniczego sędziów w poszczególnych stawkach, określa załącznik do ustawy.

Art. 3.

§ 1. W sądach pokoju zatrudniani są asystenci sędziego w liczbie dwóch, przypadających na jednego sędziego pokoju.

§ 2. Asystent sędziego musi posiadać wykształcenie wyższe prawnicze lub administracyjne oraz dwuletni staż pracy.

§ 3. Wynagrodzenie zasadnicze asystentów sędziów pokoju określa się w wysokości równej górnej granicy przedziału kwotowego określonego w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego asystentów sędziów.

§ 4. Poza wynagrodzeniem zasadniczym określonym w §3 asystentowi sędziego pokoju przysługuje dodatek za wieloletnią pracę, nagrody jubileuszowe oraz jednorazowa odprawa w razie ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, na zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury. Na

zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury asystentowi sędziego mogą być przyznane:

- 1) dodatek specjalny z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków lub powierzenia dodatkowych zadań;
- 2) nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej.

Rozdział II

Właściwość sądów pokoju

Art 4.

§ 1. Do właściwości sądów pokoju należą sprawy z zakresu prawa cywilnego, sprawy z zakresu prawa karnego oraz wykroczenia.

§ 2. Do zakresu spraw cywilnych rozpoznawanych przez sądy pokoju należą:

1. sprawy o prawa majątkowe, świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł;
2. sprawy, o których mowa w dziale II Tytułu II Kodeksu cywilnego (tj. o roszczenia z rękojmi lub gwarancji) – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza kwoty dwóch tysięcy złotych;
2. spory z powództwa najemcy lokalu mieszkalnego przeciwko wynajmującemu;
3. sprawy określone w art. 144 Kodeksu cywilnego (tj. spory sąsiedzkie o tzw. immisje);
4. spory z czynów niedozwolonych, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł, a dochodzone przez powoda roszczenie nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
5. spory o naruszenie posiadania, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł;
6. spory o wydanie własności i o ochronę własności, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł.

§ 3. Do zakresu spraw karnych rozpoznawanych przez sądy pokoju należą sprawy zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do roku.

Art. 5.

W sprawach rozpoznawanych przez sąd pokoju posiedzenia przygotowawczego nie przeprowadza się, chyba że z okoliczności sprawy wynika, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego może przyczynić się do sprawniejszego rozpoznania sprawy.

Art. 6.

Sąd pokoju może przekazać rozpoznawaną sprawę z uwagi na jej skomplikowany charakter do rozpoznania sądowi rejonowemu jako sądowi pierwszej instancji.

Art. 7

§ 1. Od wyroku sądu pokoju każdej ze stron przysługuje środek zaskarżenia do sądu drugiej instancji.

§ 2. Sądem drugiej instancji od wyroków sądów pokoju są sądy rejonowe obejmujące swą właściwością miejscową funkcjonowanie sądu pokoju.

Art. 8.

Apelację od wyroku sądu pokoju wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie tygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

Art. 9.

Brak wniesienia środka zaskarżenia od wyroku sądu pokoju powodujący jego uprawomocnienie się skutkuje nadaniem temu wyrokowi z urzędu klauzuli wykonalności. Klauzulę wykonalności nadaje się wyrokowi sądu pokoju w terminie 3 dni od jego uprawomocnienia się.

Rozdział III

Powołanie sędziów w sądach pokoju

Art. 10.

§ 1. Na stanowisko sędziego pokoju może być powołany ten, kto:

- 1) posiada wyłącznie obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i publicznych, a także nie był prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) jest nieskazitelnego charakteru;
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego;
- 5) ukończył 35 lat;
- 6) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski;

7) zajmując stanowisko asesora sądowego, pełnił obowiązki sędziego co najmniej przez trzy lata.

§ 2. Wymagania określone w § 1 ust. 6 i ust. 7 nie dotyczą osób zajmujących:

- 1) stanowisko sędziego sądu administracyjnego lub sądu wojskowego;
- 2) stanowisko prokuratora co najmniej przez pięć lat;
- 3) zatrudnionych w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej i posiadających tytuł naukowy profesora nauk prawnych albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
- 4) wykonujących zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza – co najmniej przez pięć lat;
- 5) zajmujących stanowisko prezesa, wiceprezesa, radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - co najmniej przez pięć lat.

§ 3. Kandydat na sędziego pokoju nie może w okresie dwóch lat poprzedzających dzień wyborów należeć do partii politycznej.

§ 4. Sędzia pokoju nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w uczelni wyższej w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, jeżeli praca z tym związana nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.

§ 5. Sędziemu sądu pokoju nie wolno podejmować innego zajęcia ani sposobu zarabkowania, które przeszkadzałoby w pełnieniu obowiązków sędziego, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności urzędu sędziego.

Art. 11.

§ 1. Minister właściwy ds. sprawiedliwości po uzyskaniu opinii prezesów sądów okręgowych oraz prezesów sądów rejonowych określa liczbę etatów sędziów pokoju.

§ 2. Ilość etatów sędziów pokoju uzależniona jest od ilości mieszkańców danego powiatu (miasta na prawach powiatu). Jeden sędzia pokoju przypada na 40 000 mieszkańców powiatu.

§ 3. Minister właściwy ds. sprawiedliwości podaje liczbę etatów sędziów pokoju do wiadomości poszczególnym radom powiatu najpóźniej na sześćdziesiąt dni przed upływem terminu zgłaszania kandydatów.

Art. 12.

§ 1. Sędziowie pokoju są wybierani w wyborach równych, powszechnych, bezpośrednich, proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym.

§ 2. Prawo do głosowania przysługuje osobom, które najpóźniej w dniu wyborów ukończyły 18 rok życia oraz posiadają pełnię praw wyborczych do Sejmu.

§ 3. Każdemu uprawnionemu do głosowania przysługuje liczba głosów odpowiadająca liczbie sędziów pokoju wybieranych w danym powiecie bądź dzielnicy.

§ 4. Sędziów pokoju powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Krajowej Radzie Sądownictwa przedstawia się kandydatów, którzy uzyskali najwyższy wynik w głosowaniu, w liczbie odpowiadającej liczbie stanowisk sędziowskich w danym sądzie pokoju.

§ 5. W przypadku niepowołania danego kandydata na stanowisko sędziego pokoju Krajowej Radzie Sądownictwa przedstawia się kandydata, który kolejno uzyskał najwyższy wynik w głosowaniu.

§ 6. Kadencja sędziego pokoju trwa 5 lat.

§ 7. Po zakończeniu kadencji można ubiegać się ponownie o stanowisko sędziego pokoju.

§ 8. Po zakończeniu kadencji w sytuacji nieubiegania się o ponowny wybór sędzia pokoju zostaje z urzędu przeniesiony na stanowisko sędziego sądu rejonowego przy którym orzekał jako sędzia pokoju.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia tryb i zasady delegowania sędziego pokoju do sądu okręgowego w przypadku, gdy po zakończeniu kadencji nie ubiega się o ponowny wybór na to stanowisko.

§ 10. Sędzia pokoju na 60 dni przed zakończenie swojej kadencji przy nieubieganiu się o ponowny wybór musi poinformować Krajową Radę Sądownictwa.

Art. 13.

§ 1. Wybory na sędziego pokoju przeprowadza się wraz z wyborami do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz organów w jednostkach pomocniczych gminy Warszawa.

§ 2. Wybory przygotowują powiaty jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

§ 3. Limit wydatków na prowadzenie kampanii informacyjnej kandydatów na sędziów pokoju ustala się na kwotę 5000 złotych.

Art. 14.

§ 1. Kandydatów na sędziów pokoju mogą zgłaszać:

- 1) właściwi miejscowo prezesi sądów okręgowych;
- 2) właściwi miejscowo prezesi sądów rejonowych;
- 3) stowarzyszenia, inne organizacje społeczne i zawodowe, zarejestrowane na podstawie przepisów prawa, działających na obszarze odpowiedniego powiatu z wyłączeniem partii politycznych;
- 4) uczelnie wyższe prowadzące studia na kierunku prawo;
- 5) grupy co najmniej 50 obywateli mających czynne prawo wyborcze zamieszkujących stale na terenie danego powiatu.

§ 2. Wzór zgłoszenia określa minister właściwy do spraw sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

§ 3. Do zgłoszenia kandydata na sędziego pokoju dokonanego na podstawie §1 pkt 5 dołącza się listę osób zawierającą imię (imiona), nazwisko, numer ewidencyjny PESEL, miejsce stałego zamieszkania i własnoręczny podpis każdej z pięćdziesięciu osób zgłaszających kandydata.

Art. 15.

§ 1. Krajowa Rada Sądownictwa najpóźniej w 30 dni przed dniem wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, wydaje postanowienie stwierdzające posiadanie przez kandydata wymaganych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju na podstawie przesłanych dokumentów.

§ 2. Krajowa Rada Sądownictwa zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o posiadaniu przez kandydata wymaganych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego pokoju.

§ 3. Wykaz dokumentów o których mowa w §1 określa minister właściwy ds. sprawiedliwości w rozporządzeniu.

Art. 16.

§ 1. Komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez powiatową komisję wyborczą list kandydatów na sędziów pokoju zarządza wydrukowanie kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą. Wykonanie kart do głosowania oraz

ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zapewniają właściwi urzędnicy wyborczy.

§ 2. Nazwisko i imię (imiona) kandydata jest poprzedzone z lewej strony kratką przeznaczoną na postawienie znaku „x” oznaczającego głos oddany na danego kandydata.

Rozdział IV

Głosowanie

Art. 17.

§ 1. Na karcie do głosowania umieszcza się w porządku alfabetycznym nazwiska i imiona zarejestrowanych kandydatów na sędziów pokoju.

§ 2. Wyborca głosuje na określonych kandydatów, stawiając znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwisk najwyżej tylu kandydatów, ilu sędziów pokoju jest wybieranych.

§ 3. Jeżeli na karcie do głosowania nie postawiono znaku „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska któregośkolwiek z kandydatów, to taką kartę uznaje się za kartę ważną z głosami nieważnymi.

§ 4. Jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwisk większej liczby kandydatów niż wynosi liczba wybieranych sędziów pokoju, to taką kartę uznaje się za kartę ważną z głosami nieważnymi.

Art. 18.

§ 1. Jeżeli w okręgu wyborczym w wyborach na sędziego pokoju zarejestrowana liczba kandydatów jest równa liczbie sędziów wybieranych w danym okręgu wyborczym lub od niej mniejsza, wyborca głosuje na kandydata, stawiając znak „x” w kratce oznaczonej słowem „TAK” z lewej strony obok nazwiska kandydata.

§ 2. Postawienie znaku „x” w kratce oznaczonej słowem „NIE” z lewej strony obok nazwiska kandydata oznacza, że jest to głos ważny oddany przeciwko wyborowi kandydata.

§ 3. Jeżeli zarejestrowana liczba kandydatów na sędziów pokoju jest mniejsza niż liczba sędziów wybieranych w danym okręgu wyborczym, brakujących kandydatów może wskazać minister właściwy ds. sprawiedliwości.

§ 4. Kandydaci, o których mowa w §3 muszą spełniać wymagania o których mowa w art. 10.

Art. 19.

§ 1. Wygaśnięcie sprawowania funkcji sędziego pokoju następuje w przypadku:

- 1) śmierci;
- 2) pisemnego zrzeczenia się urzędu.

§ 2. Rada powiatu po uzyskaniu opinii Krajowej Rady Sądownictwa zarządza wybory uzupełniające.

Art. 20.

W zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą w zakresie wyborów sędziów pokoju stosuje się przepisy DZIAŁU VII, Rozdziału 10, Kodeksu wyborczego.

Rozdział V

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 21.

- 1) W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 52, 55, 60, 125, 1469, 1495, z 2020 r. poz. 190) Prawo o ustroju sądów powszechnych wprowadza się następujące zmiany:

1. art. 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. § 1. Sądami powszechnymi są sądy pokoju, sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne.”

2. art. 3 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Organami samorządu sędziowskiego są:

- 1) zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego;
- 2) zgromadzenie ogólne sędziów sądu okręgowego;
- 3) zgromadzenie ogólne sędziów sądu rejonowego;
- 4) zgromadzenie ogólne sędziów pokoju.”

3. po art. 10a wprowadza się art. 10b w brzmieniu:

„Art. 10b. § 1. Sąd pokoju tworzy się dla jednego powiatu.”

4. art. 55 §2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 55. § 2. Sędziowie sądów powszechnych są powoływani na stanowiska:

- 1) sędziego pokoju;
- 2) sędziego sądu rejonowego;
- 3) sędziego sądu okręgowego;
- 4) sędziego sądu apelacyjnego.

5. w art. 61 dotychczasowy ust. 1 zostaje oznaczony jako ust. 3;

6. w art. 61 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Na stanowisko sędziego pokoju może być powołany ten, kto:

- 1) posiada wyłącznie obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i publicznych, a także nie był prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) jest nieskazitelnego charakteru;
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego;
- 5) ukończył 35 lat;
- 6) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski;
- 7) zajmując stanowisko asesora sądowego, pełnił obowiązki sędziego co najmniej przez trzy lata.

§ 2. Wymagania określone w § 1 nie dotyczą tego, kto przed powołaniem:

- 1) zajmował stanowisko sędziego sądu administracyjnego lub sądu wojskowego;
- 2) zajmował stanowisko prokuratora co najmniej przez pięć lat;
- 3) pracował w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej i ma tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
- 4) wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza – co najmniej przez pięć lat;
- 5) zajmował stanowisko prezesa, wiceprezesa, radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej - co najmniej przez pięć lat.

2) W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730, 914, z 2020 r. poz. 190.) wprowadza się następujące zmiany:

1. w art. 3 ust. 1 dotychczasowy pkt 2a zostaje oznaczony jako 2b;
2. w art. 3 ust. 1 pkt 2a otrzymuje brzmienie:
„2a) rozpatrywanie i ocena kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziów pokoju oraz przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o powołanie sędziów pokoju;”

3) W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785, 1043, 1469, 1553, 1655, 1802, 1815, 2020.) wprowadza się następujące zmiany:

1. po art. 13e wprowadza się art. 13f w brzmieniu:
„Art. 13f. Opłatę stałą pobiera się w sprawach rozpatrywanych przez sędziów pokoju w wysokości 100 zł.”

4) W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684, 1504) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 40 § 3c otrzymuje brzmienie:
„Art. 40 §3c. Karta do głosowania w wyborach na sędziego pokoju może w razie potrzeby składać się z odpowiedniej liczby zadrukowanych jednostronnie, trwale połączonych kartek przy czym:
1) na pierwszej kartce karty do głosowania umieszcza się odpowiedni tytuł („Karta do głosowania w wyborach na sędziego pokoju”) oraz czytelną informację o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu;
2) na drugiej i kolejnych kartach do głosowania umieszcza się listę kandydatów.”
- 2) w art. 40 §4 po pkt 3 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:
„4) na sędziów pokoju – odcisk pieczęci terytorialnej komisji wyborczej.”
- 3) w art. 41a po §3 wprowadza się §4 w brzmieniu:
„§ 4. Do wyborów na sędziów pokoju stosuje się odrębną urnę wyborczą.”

4) w art. 76 §1 po pkt 3 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) w wyborach na sędziów pokoju – powiatowej komisji wyborczej.

5) po art. 115 wprowadza się art. 115a w brzmieniu:

„art. 115. Kampania informacyjna kandydata na sędziego pokoju rozpoczyna się z dniem ogłoszenia aktu właściwego organu o zarządzeniu wyborów i ulega zakończeniu na 24 godziny przed dniem głosowania.

Art. 22.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

UZASADNIENIE

1. Cel i potrzeba uchwalenia ustawy.

Jak wynika z przeprowadzonych badań wśród społeczeństwa, funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości wśród ponad połowy osób oddanych badaniu jest oceniane źle. Takie przeświadczenie panuje aż u 51% badanych. Jeszcze bardziej surowo ocenia wymiar sprawiedliwości 12 % badanych, twierdząc, że funkcjonuje on bardzo źle. Pozytywną ocenę wymiaru sprawiedliwości wystawia około 36% badanych, zaś jedynie 2% badanych uważa, że działa on zdecydowanie dobrze¹.

W hierarchii wadliwości wymiaru sprawiedliwości utworzonej na podstawie przeprowadzonych wśród respondentów badań, jednym z fundamentów niezadowolenia z funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, zajmującym pierwsze miejsce jest przewlekłość postępowań sądowych. Takie stanowisko zajmuje 48% badanych. W dalszej kolejności badani zwracają uwagę m. in. na zbyt skomplikowane procedury postępowań (33%), orzekanie wyroków na podstawie niewystarczającego materiału dowodowego (15%), nagminne opóźnienia rozpraw (15%), zbyt wysokie koszty związane z postępowaniem sądowym (13%), niewydolny system przepływu informacji między sądami (11%), zła organizacja pracy w tych instytucjach (11%), niekompetencja sędziów (9%) oraz niewłaściwe traktowanie obywateli przez sądy (8%). Dostrzegalne jest również stanowisko o niewystarczającej liczbie sędziów, które panuje wśród 8% badanych.

Powyższe dane oraz wynikające z nich informacje uzasadniają tezę, zgodnie z którą wymiar sprawiedliwości nie pozostaje blisko społeczeństwa a do tego działa w sposób niewydolny, co wpływa na dezaprobatę dla jego działań u ponad połowy osób poddanych badaniu. Dostrzegając te problemy, mając na uwadze głos społeczeństwa będący wszak głosem Suwerena, który powierzył ustawodawcy mandat do sprawowania władzy w jednym z jej segmentów, przedkłada się projekt ustawy o sądach pokoju. Rozwiązania zawarte w tym projekcie mają wyjść naprzeciw społecznym oczekiwaniom kierowanym pod adresem wymiaru sprawiedliwości. Zasadniczym celem projektowanych rozwiązań jest przybliżenie wymiaru sprawiedliwości społeczeństwu i uczynienie jego działań bardziej sprawnymi przy jednoczesnej trosce o zapewnienie większego społecznego zrozumienia jego funkcjonowania.

Założeniem jest, aby sądy pokoju odciążyły funkcjonowanie sądownictwa powszechnego przez przejęcie znacznej części spraw należących do właściwości sądów

¹ Źródło: badania dokonane przez Centrum Badań Opinii Społecznej, pod adresem internetowym: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_031_17.PDF [dostęp w dniu 1.03.2020 r.]

rejonowych, zapewniając w ten sposób szybsze i bardziej sprawne prowadzenie postępowań sądowych. Jak wynika z danych przedstawianych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, w 2019 roku w sądach powszechnych toczyło się około 20 mln spraw, z czego prawie 19 mln stanowiły postępowania prowadzone przez sądy rejonowe, 1,2 mln postępowań prowadzonych było przez sądy okręgowe, zaś 153 tys. spraw było zawisłych przed sądami apelacyjnymi. Dane te jednoznacznie wskazują, że największa niewydolność orzecznicza funkcjonuje na poziomie sądów rejonowych. Rokrocznie rośnie przewlekłość postępowania przed sądami rejonowymi. O ile w 2015 r. terminy rozpraw były wyznaczane z trzymiesięcznym okresem oczekiwania, obecnie termin oczekiwania na rozprawę zwiększył się dwukrotnie. W zestawieniu z liczbą rozstrzyganych spraw powoduje to, że sędzia sądu powszechnego orzekający w danej sprawie, wyznaczając kolejny termin rozprawy na okres przypadający średnio sześć miesięcy po pierwszym terminie, musi z uwagi na znaczny upływ czasu, po raz kolejny *de facto* od początku wdrożyć się w specyfikę danej sprawy, aby rozstrzygnąć ją z należytą starannością.

W nawiązaniu do powyższego, zarzuty pod adresem wymiaru sprawiedliwości płyną nie tylko ze społeczeństwa korzystającego z ochrony prawnej zapewnianej przez sądy powszechne, ale również ze strony samych sędziów, którzy pozostają w swoistym klinczu. Muszą się bowiem mierzyć z ogromną liczbą spraw, za czym idzie z jednej strony przewlekłość postępowań, a z drugiej strony społeczny nacisk na szybkość orzekania przy jednoczesnym zachowaniu tego co jest najwyższym atrybutem władzy sądowniczej, tj. bezstronności, rzetelności i jakości orzeczeń.

Obecny stan sądownictwa powszechnego, a w szczególności niewyobrażalna wręcz liczba spraw rozstrzyganych przez sądy rejonowe wymusza na ustawodawcy podjęcie w tym zakresie stosownych działań nakierowanych na usprawnienie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości na tym szczeblu sądownictwa powszechnego.

Funkcjonowanie sądów pokoju w Europie

Sądy pokoju występują w wielu państwach europejskich posiadających często długoletnią tradycję demokratyczną. Do krajów tych należą m. in. Wielka Brytania, Belgia, Szwajcaria, Włochy, Luksemburg, Portugalia czy Malta. Podążając więc za dobrymi wzorcami państw europejskich uznać należy, że sądy pokoju w konstrukcji zaproponowanej niniejszym projektem bynajmniej nie stanowią zjawiska odosobnionego. Przeciwnie, funkcjonują one w wielu krajach europejskich, sprawując wymiar sprawiedliwości i usprawniając jego funkcjonowanie. Poniżej zaprezentowane zostaną rozwiązania dotyczące sądownictwa pokoju

występujące w poszczególnych krajach europejskich².

Europejską kolebką sądów pokoju jest Wielka Brytania. Już w średniowieczu sądy pokoju istniały w tym kraju jako instytucje zajmujące się wymiarem sprawiedliwości, których celem było uproszczenie, przyspieszenie i odformalizowanie postępowania. Współcześnie brytyjscy sędziowie pokoju są wybierani przez lokalne komitety doradcze, składające się z czynnych sędziów pokoju i członków społeczności lokalnych niebędących sędziami. Uprawnieniem do mianowania sędziów pokoju dysponuje Lord Naczelny Sędzia Anglii i Walii (*Lord Chief Justice*), który delegował je na Starszego Sędziego Przewodniczącego na Anglię i Walię (*Senior Presiding Judge for England and Wales*). Przed podjęciem decyzji o zarekomendowaniu kandydata do mianowania komitet doradczy analizuje wypełniony przez niego formularz wniosku i referencje oraz odbywa z nim dwie rozmowy.

W Szwajcarii sądy pokoju pełnią w zasadzie funkcje sądów pojednawczych. Szwajcarskie przepisy o postępowaniu cywilnym (*Zivilprozessordnung, ZPO*) przewidują zasadniczo, że przed skierowaniem sprawy do sądu pierwszej instancji powinno odbyć się postępowanie pojednawcze (ZPO, art. 197). Organizacja sądów i organów pojednawczych (*Schlichtungsbehörden*), o ile ustawa nie stanowi inaczej, należy do kantonów (ZPO, art. 3). natomiast funkcję organów pojednawczych pełnią urzędnicy nazywani sędziami pokoju (*Friedensrichter*) lub mediatorami (*Vermittler*).

Sądy pokoju funkcjonują także w Belgii (określane są tam z języka francuskiego jako *juge de paix*). W Belgii funkcjonuje 187 sądów pokoju, co do zasady jeden sąd pokoju istnieje w każdym kantonie sądowym. Są to sądy stojące najniżej w strukturę, a co za tym idzie z założenia mające być najbliżej społeczeństwa. Wyżej w hierarchii występują sądy pierwszej instancji, sądy apelacyjne oraz sądy kasacyjne.

Jak wynika z belgijskiej ustawy zasadniczej, sędziów pokoju, podobnie jak pozostałych sędziów, mianuje król na wniosek ministra sprawiedliwości, na warunkach i w sposób określony ustawą (Constitution, art. 151, § 4). Zgodnie z belgijskim kodeksem sądowym (Code Judiciaire, dalej CJ), kandydat do mianowania na sędziego pokoju musi mieć ukończone 35 lat, mieć doktorat lub magisterium z prawa, zaliczyć przewidziany przez kodeks sądowy egzamin z umiejętności zawodowych lub odbyć określony w kodeksie staż sądowy (CJ, art. 187, § 1). Ponadto, kandydat musi zasadniczo spełniać jeden z następujących warunków: przez przynajmniej 12 lat należeć do izby adwokackiej, wykonywać funkcję oskarżyciela publicznego lub sędziego lub zawód notariusza, lub wykonywać przez 12 lat funkcje

² źródło - <https://e-justice.europa.eu> [dostęp w dniu 1.03.2020 r.]

prawnicze, w tym przynajmniej przez 3 lata funkcje sadowe (CJ, art. 187, § 2, 1 o), lub tez przez przynajmniej 5 lat sprawowac okreslone funkcje sędziowskie (CJ, art. 187, § 2, 2 o). Swoja własciowoscia belgijskie sady pokoju obejmują m.in. powództwa, w których kwota roszczenia nie przekracza 2 500 euro, z wyjątkiem sporów pomiedzy przedsiębiorstwami, spory dotyczace wynajmu, sluzebnosci, a takze niektore sprawy z zakresu prawa rodzinnego.

Kolejnym krajem, w którym funkcjonują sady pokoju są Włochy. Sądownictwo w pierwszej instancji posiada w tym kraju następującą strukturę: Sędziowie pokoju (*giudici di pace*) – będący sędziami honorowymi (niezawodowymi). Rozpoznają sprawy cywilne i karne mniejszej wagi; sady lub trybunały (*tribunali*) – rozpoznają poważniejsze sprawy; urząd penitencjarny (*ufficio di sorveglianza*) – rozpoznaje sprawy penitencjarne w pierwszej instancji (kwestie dotyczace osadzonych, skazan itp.); sąd ds. nieletnich (*tribunale per i minorenni*).

Sady pokoju istnieją również w Luksemburgu. Istnieją tam **trzy sady pokoju**: jeden w Luksemburgu, jeden w Esch-sur-Alzette (okręg sądowy Luksemburga) i jeden w Diekirch (okręg sądowy Diekirch).

W Portugalii funkcjonują sady pokoju, będące sądami o szczególnych cechach, właściwymi w sprawach cywilnych, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15 000 EUR. Na Malcie sąd pokoju jako sąd I instancji w obszarze prawa cywilnego Sąd Pokoju rozpatruje wyłącznie sprawy należące do właściwości sądów pierwszej instancji, co zasadniczo ogranicza się do roszczeń o wartości nieprzekraczającej 15 000 EUR. W obszarze prawa karnego sąd ten ma podwójną właściwość funkcjonalną: jako sąd karny w sprawach podlegających jego właściwości oraz jako sąd śledczy w zakresie przestępstw podlegających właściwości Sądu Karnego. Trybunał Karny (Court of Criminal Judicature) rozpatruje sprawy dotyczace wszelkich przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności do 6 miesięcy. Trybunał Śledczy (Court of Inquiry) prowadzi śledztwa dotyczace przestępstw i przekazuje odpowiednie akta sprawy Prokuratorowi Generalnemu. O ile oskarżony nie wniesie sprzeciwu, Prokurator Generalny może zwrócić sprawę dotyczacą przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności do lat dziesięciu do Sądu Pokoju.

2. Ocena poszczególnych rozwiązań

Projektowane rozwiązanie zakłada powołanie sądów pokoju we wszystkich powiatach, miastach na prawach powiatów i dzielnicach gminy Warszawa. Poniżej zamieszczone zostały

opracowania tabelaryczne wskazujące, w których jednostkach (powiatach i dzielnicach Warszawy) zostaną utworzone sądy pokoju.

Powiaty i miasta na prawach powiatu, w których zostaną urządzone sądy pokoju:

Lp.	Powiat	Siedziba	Województwo
1.	powiat bolesławiecki	Bolesławiec	dolnośląskie
2.	powiat dzierzoniowski	Dzierżoniów	dolnośląskie
3.	powiat głogowski	Głogów	dolnośląskie
4.	powiat górowski	Góra	dolnośląskie
5.	powiat jaworski	Jawor	dolnośląskie
6.	Jelenia Góra	<i>miasto na prawach powiatu</i>	dolnośląskie
7.	powiat jeleniogórski	Jelenia Góra	dolnośląskie
8.	powiat kamiennogórski	Kamienna Góra	dolnośląskie
9.	powiat kłodzki	Kłodzko	dolnośląskie
10.	Legnica	<i>miasto na prawach powiatu</i>	dolnośląskie
11.	powiat legnicki	Legnica	dolnośląskie
12.	powiat lubański	Lubań	dolnośląskie
13.	powiat lubiński	Lubin	dolnośląskie
14.	powiat lwówecki	Lwówek Śląski	dolnośląskie
15.	powiat milicki	Milicz	dolnośląskie
16.	powiat oleśnicki	Oleśnica	dolnośląskie
17.	powiat oławski	Oława	dolnośląskie
18.	powiat polkowicki	Polkowice	dolnośląskie
19.	powiat strzeliński	Strzelin	dolnośląskie
20.	powiat średzki	Środa Śląska	dolnośląskie
21.	powiat świdnicki	Świdnica	dolnośląskie
22.	powiat trzebnicki	Trzebnica	dolnośląskie
23.	Wałbrzych	<i>miasto na prawach powiatu</i>	dolnośląskie
24.	powiat wałbrzyski	Wałbrzych	dolnośląskie
25.	powiat wołowski	Wołów	dolnośląskie
26.	Wrocław	<i>miasto na prawach</i>	dolnośląskie

		<i>powiatu</i>	
27.	powiat wrocławski	Wrocław	dolnośląskie
28.	powiat ząbkowicki	Ząbkowice Śląskie	dolnośląskie
29.	powiat zgorzelecki	Zgorzelec	dolnośląskie
30.	powiat złotoryjski	Złotoryja	dolnośląskie
31.	powiat aleksandrowski	Aleksandrów Kujawski	kujawsko-pomorskie
32.	powiat brodnicki	Brodnica	kujawsko-pomorskie
33.	powiat bydgoski	Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie
34.	Bydgoszcz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
35.	powiat chełmiński	Chełmno	kujawsko-pomorskie
36.	powiat golubsko-dobrzyński	Golub-Dobrzyń	kujawsko-pomorskie
37.	Grudziądz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
38.	powiat grudziądzki	Grudziądz	kujawsko-pomorskie
39.	powiat inowrocławski	Inowrocław	kujawsko-pomorskie
40.	powiat lipnowski	Lipno	kujawsko-pomorskie
41.	powiat mogileński	Mogilno	kujawsko-pomorskie
42.	powiat nakielski	Nakło nad Notecią	kujawsko-pomorskie
43.	powiat radziejowski	Radziejów	kujawsko-pomorskie
44.	powiat rypiński	Rypin	kujawsko-pomorskie
45.	powiat sępoleński	Sępólno Krajeńskie	kujawsko-pomorskie
46.	powiat świecki	Świecie	kujawsko-pomorskie
47.	Toruń	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
48.	powiat toruński	Toruń	kujawsko-pomorskie
49.	powiat tucholski	Tuchola	kujawsko-pomorskie
50.	powiat wąbrzeski	Wąbrzeźno	kujawsko-pomorskie
51.	Włocławek	<i>miasto na prawach powiatu</i>	kujawsko-pomorskie
52.	powiat włocławski	Włocławek	kujawsko-pomorskie
53.	powiat żniński	Żnin	kujawsko-pomorskie
54.	powiat bialski	Biała Podlaska	lubelskie

55.	Biała Podlaska	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
56.	powiat biłgorajski	Biłgoraj	lubelskie
57.	Chełm	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
58.	powiat chełmski	Chełm	lubelskie
59.	powiat hrubieszowski	Hrubieszów	lubelskie
60.	powiat janowski	Janów Lubelski	lubelskie
61.	powiat krasnostawski	Krasnystaw	lubelskie
62.	powiat kraśnicki	Kraśnik	lubelskie
63.	powiat lubartowski	Lubartów	lubelskie
64.	powiat lubelski	Lublin	lubelskie
65.	Lublin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
66.	powiat łęczyński	Łęczna	lubelskie
67.	powiat łukowski	Łuków	lubelskie
68.	powiat opolski	Opole Lubelskie	lubelskie
69.	powiat parczewski	Parczew	lubelskie
70.	powiat puławski	Puławy	lubelskie
71.	powiat radzyński	Radzyń Podlaski	lubelskie
72.	powiat rycki	Ryki	lubelskie
73.	powiat świdnicki	Świdnik	lubelskie
74.	powiat tomaszowski	Tomaszów Lubelski	lubelskie
75.	powiat włodawski	Włodawa	lubelskie
76.	powiat zamojski	Zamość	lubelskie
77.	Zamość	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubelskie
78.	powiat gorzowski	Gorzów Wielkopolski	lubuskie
79.	Gorzów Wielkopolski	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubuskie
80.	powiat krośnieński	Krosno Odrzańskie	lubuskie
81.	powiat międzyrzecki	Międzyrzecz	lubuskie
82.	powiat nowosolski	Nowa Sól	lubuskie

83.	powiat słubicki	Słubice	lubuskie
84.	powiat strzelecko-drezdenecki	Strzelce Krajeńskie	lubuskie
85.	powiat sulęciński	Sulęcín	lubuskie
86.	powiat świebodziński	Świebódzin	lubuskie
87.	powiat wschowski	Wschowa	lubuskie
88.	Zielona Góra	<i>miasto na prawach powiatu</i>	lubuskie
89.	powiat zielonogórski	Zielona Góra	lubuskie
90.	powiat żagański	Żagań	lubuskie
91.	powiat żarski	Żary	lubuskie
92.	powiat bełchatowski	Bełchatów	łódzkie
93.	powiat brzeziński	Brzeziny	łódzkie
94.	powiat kutnowski	Kutno	łódzkie
95.	powiat łaski	Łask	łódzkie
96.	powiat łączycki	Łęczyca	łódzkie
97.	powiat łowicki	Łowicz	łódzkie
98.	powiat łódzki wschodni	Łódź	łódzkie
99.	Łódź	<i>miasto na prawach powiatu</i>	łódzkie
100.	powiat opoczyński	Opoczno	łódzkie
101.	powiat pabianicki	Pabianice	łódzkie
102.	powiat pajęczański	Pajęczno	łódzkie
103.	powiat piotrkowski	Piotrków Trybunalski	łódzkie
104.	Piotrków Trybunalski	<i>miasto na prawach powiatu</i>	łódzkie
105.	powiat poddębicki	Poddębice	łódzkie
106.	powiat radomszczański	Radomsko	łódzkie
107.	powiat rawski	Rawa Mazowiecka	łódzkie
108.	powiat sieradzki	Sieradz	łódzkie
109.	Skierniewice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	łódzkie
110.	powiat skierniewicki	Skierniewice	łódzkie
111.	powiat tomaszowski	Tomaszów Mazowiecki	łódzkie

112.	powiat wieluński	Wieluń	łódzkie
113.	powiat wieruszowski	Wieruszów	łódzkie
114.	powiat zduńskowolski	Zduńska Wola	łódzkie
115.	powiat zgierski	Zgierz	łódzkie
116.	powiat bocheński	Bochnia	małopolskie
117.	powiat brzeski	Brzesko	małopolskie
118.	powiat chrzanowski	Chrzanów	małopolskie
119.	powiat dąbrowski	Dąbrowa Tarnowska	małopolskie
120.	powiat gorlicki	Gorlice	małopolskie
121.	powiat krakowski	Kraków	małopolskie
122.	Kraków	<i>miasto na prawach powiatu</i>	małopolskie
123.	powiat limanowski	Limanowa	małopolskie
124.	powiat miechowski	Miechów	małopolskie
125.	powiat myślenicki	Myślenice	małopolskie
126.	powiat nowosądecki	Nowy Sącz	małopolskie
127.	powiat nowotarski	Nowy Targ	małopolskie
128.	Nowy Sącz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	małopolskie
129.	powiat olkuski	Olkusz	małopolskie
130.	powiat oświęcimski	Oświęcim	małopolskie
131.	powiat proszowicki	Proszowice	małopolskie
132.	powiat suski	Sucha Beskidzka	małopolskie
133.	powiat tarnowski	Tarnów	małopolskie
134.	Tarnów	<i>miasto na prawach powiatu</i>	małopolskie
135.	powiat tatrzański	Zakopane	małopolskie
136.	powiat wadowicki	Wadowice	małopolskie
137.	powiat wielicki	Wieliczka	małopolskie
138.	powiat białobrzegi	Białobrzegi	mazowieckie
139.	powiat ciechanowski	Ciechanów	mazowieckie
140.	powiat garwoliński	Garwolin	mazowieckie
141.	powiat gostyniński	Gostynin	mazowieckie

142.	powiat grodziski	Grodzisk Mazowiecki	mazowieckie
143.	powiat grójecki	Grójec	mazowieckie
144.	powiat kozienicki	Kozienice	mazowieckie
145.	powiat legionowski	Legionowo	mazowieckie
146.	powiat lipski	Lipsko	mazowieckie
147.	powiat łosicki	Łosice	mazowieckie
148.	powiat makowski	Maków Mazowiecki	mazowieckie
149.	powiat miński	Mińsk Mazowiecki	mazowieckie
150.	powiat mławski	Mława	mazowieckie
151.	powiat nowodworski	Nowy Dwór Mazowiecki	mazowieckie
152.	powiat ostrołęcki	Ostrołęka	mazowieckie
153.	Ostrołęka	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
154.	powiat ostrowski	Ostrów Mazowiecka	mazowieckie
155.	powiat otwocki	Otwock	mazowieckie
156.	powiat piaseczyński	Piaseczno	mazowieckie
157.	Płock	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
158.	powiat płocki	Płock	mazowieckie
159.	powiat płoński	Płońsk	mazowieckie
160.	powiat pruszkowski	Pruszków	mazowieckie
161.	powiat przasnyski	Przasnysz	mazowieckie
162.	powiat przysuski	Przysucha	mazowieckie
163.	powiat pułtuski	Pułtusk	mazowieckie
164.	Radom	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
165.	powiat radomski	Radom	mazowieckie
166.	Siedlce	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
167.	powiat siedlecki	Siedlce	mazowieckie
168.	powiat sierpecki	Sierpc	mazowieckie
169.	powiat sochaczewski	Sochaczew	mazowieckie
170.	powiat sokołowski	Sokołów Podlaski	mazowieckie

171.	powiat szydlowiecki	Szydłowiec	mazowieckie
172.	Warszawa	<i>miasto na prawach powiatu</i>	mazowieckie
173.	powiat warszawski zachodni	Ożarów Mazowiecki	mazowieckie
174.	powiat węgrowski	Węgrów	mazowieckie
175.	powiat wołomiński	Wołomin	mazowieckie
176.	powiat wyszkowski	Wyszków	mazowieckie
177.	powiat zwoleński	Zwolen	mazowieckie
178.	powiat żuromiński	Żuromin	mazowieckie
179.	powiat żyrardowski	Żyrardów	mazowieckie
180.	powiat brzeski	Brzeg	opolskie
181.	powiat głubczycki	Głubczyce	opolskie
182.	powiat kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle	opolskie
183.	powiat kluczborski	Kluczbork	opolskie
184.	powiat krapkowicki	Krapkowice	opolskie
185.	powiat namysłowski	Namysłów	opolskie
186.	powiat nyski	Nysa	opolskie
187.	powiat oleski	Olesno	opolskie
188.	Opole	<i>miasto na prawach powiatu</i>	opolskie
189.	powiat opolski	Opole	opolskie
190.	powiat prudnicki	Prudnik	opolskie
191.	powiat strzelecki	Strzelce Opolskie	opolskie
192.	powiat bieszczadzki	Ustrzyki Dolne	podkarpackie
193.	powiat brzozowski	Brzozów	podkarpackie
194.	powiat dębicki	Dębica	podkarpackie
195.	powiat jarosławski	Jarosław	podkarpackie
196.	powiat jasielski	Jasło	podkarpackie
197.	powiat kolbuszowski	Kolbuszowa	podkarpackie
198.	Krosno	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
199.	powiat krośnieński	Krosno	podkarpackie
200.	powiat leski	Lesko	podkarpackie

201.	powiat leżajski	Leżajsk	podkarpackie
202.	powiat lubaczowski	Lubaczów	podkarpackie
203.	powiat łańcucki	Łańcut	podkarpackie
204.	powiat mielecki	Mielec	podkarpackie
205.	powiat niżański	Nisko	podkarpackie
206.	powiat przemyski	Przemyśl	podkarpackie
207.	Przemyśl	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
208.	powiat przeworski	Przeworsk	podkarpackie
209.	powiat ropczycko-sędziszowski	Ropczyce	podkarpackie
210.	powiat rzeszowski	Rzeszów	podkarpackie
211.	Rzeszów	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
212.	powiat sanocki	Sanok	podkarpackie
213.	powiat stalowowolski	Stalowa Wola	podkarpackie
214.	powiat strzyżowski	Strzyżów	podkarpackie
215.	Tarnobrzeg	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podkarpackie
216.	powiat tarnobrzegi	Tarnobrzeg	podkarpackie
217.	powiat augustowski	Augustów	podlaskie
218.	powiat białostocki	Białystok	podlaskie
219.	Białystok	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podlaskie
220.	powiat bielski	Bielsk Podlaski	podlaskie
221.	powiat grajewski	Grajewo	podlaskie
222.	powiat hajnowski	Hajnówka	podlaskie
223.	powiat kolneński	Kolno	podlaskie
224.	Łomża	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podlaskie
225.	powiat łomżyński	Łomża	podlaskie
226.	powiat moniecki	Mońki	podlaskie
227.	powiat sejneński	Sejny	podlaskie
228.	powiat siemiatyczy	Siemiatycze	podlaskie

229.	powiat sokólski	Sokółka	podlaskie
230.	powiat suwalski	Suwałki	podlaskie
231.	Suwałki	<i>miasto na prawach powiatu</i>	podlaskie
232.	powiat wysokomazowiecki	Wysokie Mazowieckie	podlaskie
233.	powiat zambrowski	Zambrów	podlaskie
234.	powiat bytowski	Bytów	pomorskie
235.	powiat chojnicki	Chojnice	pomorskie
236.	powiat człuchowski	Człuchów	pomorskie
237.	Gdańsk	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
238.	powiat gdański	Pruszcz Gdański	pomorskie
239.	Gdynia	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
240.	powiat kartuski	Kartuzy	pomorskie
241.	powiat kościerski	Kościerzyna	pomorskie
242.	powiat kwidzyński	Kwidzyn	pomorskie
243.	powiat lęborski	Lębork	pomorskie
244.	powiat malborski	Malbork	pomorskie
245.	powiat nowodworski	Nowy Dwór Gdański	pomorskie
246.	powiat pucki	Puck	pomorskie
247.	Słupsk	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
248.	powiat słupski	Słupsk	pomorskie
249.	Sopot	<i>miasto na prawach powiatu</i>	pomorskie
250.	powiat starogardzki	Starogard Gdański	pomorskie
251.	powiat sztumski	Sztum	pomorskie
252.	powiat tczewski	Tczew	pomorskie
253.	powiat wejherowski	Wejherowo	pomorskie
254.	powiat będziński	Będzin	śląskie
255.	powiat bielski	Bielsko-Biała	śląskie
256.	Bielsko-Biała	<i>miasto na prawach</i>	śląskie

		<i>powiatu</i>	
257.	powiat bieruńsko-lędziński	Bieruń	śląskie
258.	Bytom	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
259.	Chorzów	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
260.	powiat cieszyński	Cieszyn	śląskie
261.	Częstochowa	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
262.	powiat częstochowski	Częstochowa	śląskie
263.	Dąbrowa Górnicza	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
264.	Gliwice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
265.	powiat gliwicki	Gliwice	śląskie
266.	Jastrzębie-Zdrój	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
267.	Jaworzno	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
268.	Katowice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
269.	powiat kłobucki	Kłobuck	śląskie
270.	powiat lubliniecki	Lubliniec	śląskie
271.	powiat mikołowski	Mikołów	śląskie
272.	Mysłowice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
273.	powiat myszkowski	Myszków	śląskie
274.	Piekary Śląskie	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
275.	powiat pszczyński	Pszczyna	śląskie
276.	powiat raciborski	Racibórz	śląskie
277.	Ruda Śląska	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie

278.	powiat rybnicki	Rybnik	śląskie
279.	Rybnik	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
280.	Siemianowice Śląskie	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
281.	Sosnowiec	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
282.	Świętochłowice	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
283.	powiat tarnogórski	Tarnowskie Góry	śląskie
284.	Tychy	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
285.	powiat wodzisławski	Wodzisław Śląski	śląskie
286.	Zabrze	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
287.	powiat zawierciański	Zawiercie	śląskie
288.	Żory	<i>miasto na prawach powiatu</i>	śląskie
289.	powiat żywiecki	Żywiec	śląskie
290.	powiat buski	Busko-Zdrój	świętokrzyskie
291.	powiat jędrzejowski	Jędrzejów	świętokrzyskie
292.	powiat kazimierski	Kazimierza Wielka	świętokrzyskie
293.	Kielce	<i>miasto na prawach powiatu</i>	świętokrzyskie
294.	powiat kielecki	Kielce	świętokrzyskie
295.	powiat konecki	Końskie	świętokrzyskie
296.	powiat opatowski	Opatów	świętokrzyskie
297.	powiat ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie
298.	powiat pińczowski	Pińczów	świętokrzyskie
299.	powiat sandomierski	Sandomierz	świętokrzyskie
300.	powiat skarżyski	Skarżysko-Kamienna	świętokrzyskie
301.	powiat starachowicki	Starachowice	świętokrzyskie
302.	powiat staszowski	Staszów	świętokrzyskie

303.	powiat włoszczowski	Włoszczowa	świętokrzyskie
304.	powiat bartoszycki	Bartoszyce	warmińsko-mazurskie
305.	powiat braniewski	Braniewo	warmińsko-mazurskie
306.	powiat działdowski	Działdowo	warmińsko-mazurskie
307.	Elbląg	<i>miasto na prawach powiatu</i>	warmińsko-mazurskie
308.	powiat elbląski	Elbląg	warmińsko-mazurskie
309.	powiat ełcki	Ełk	warmińsko-mazurskie
310.	powiat giżycki	Giżycko	warmińsko-mazurskie
311.	powiat gołdapski	Gołdap	warmińsko-mazurskie
312.	powiat iławski	Iława	warmińsko-mazurskie
313.	powiat kętrzyński	Kętrzyn	warmińsko-mazurskie
314.	powiat lidzbarski	Lidzbark Warmiński	warmińsko-mazurskie
315.	powiat mrągowski	Mrągowo	warmińsko-mazurskie
316.	powiat nidzicki	Nidzica	warmińsko-mazurskie
317.	powiat nowomiejski	Nowe Miasto Lubawskie	warmińsko-mazurskie
318.	powiat olecki	Olecko	warmińsko-mazurskie
319.	Olsztyn	<i>miasto na prawach powiatu</i>	warmińsko-mazurskie
320.	powiat olsztyński	Olsztyn	warmińsko-mazurskie
321.	powiat ostródzki	Ostróda	warmińsko-mazurskie
322.	powiat piski	Pisz	warmińsko-mazurskie
323.	powiat szczycieński	Szczytno	warmińsko-mazurskie
324.	powiat węgorzewski	Węgorzewo	warmińsko-mazurskie
325.	powiat chodzieski	Chodzież	wielkopolskie
326.	powiat czarnkowsko-trzcianecki	Czarnków	wielkopolskie
327.	powiat gnieźnieński	Gniezno	wielkopolskie
328.	powiat gostyński	Gostyń	wielkopolskie
329.	powiat grodziski	Grodzisk Wielkopolski	wielkopolskie
330.	powiat jarociński	Jarocin	wielkopolskie
331.	powiat kaliski	Kalisz	wielkopolskie
332.	Kalisz	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie

333.	powiat kępiński	Kępno	wielkopolskie
334.	powiat kolski	Koło	wielkopolskie
335.	Konin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie
336.	powiat koniński	Konin	wielkopolskie
337.	powiat kościański	Kościan	wielkopolskie
338.	powiat krotoszyński	Krotoszyn	wielkopolskie
339.	powiat leszczyński	Leszno	wielkopolskie
340.	Leszno	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie
341.	powiat międzychodzki	Międzychód	wielkopolskie
342.	powiat nowotomyski	Nowy Tomyśl	wielkopolskie
343.	powiat obornicki	Oborniki	wielkopolskie
344.	powiat ostrowski	Ostrów Wielkopolski	wielkopolskie
345.	powiat ostrzeszowski	Ostrzeszów	wielkopolskie
346.	powiat pilski	Piła	wielkopolskie
347.	powiat pleszewski	Pleszew	wielkopolskie
348.	Poznań	<i>miasto na prawach powiatu</i>	wielkopolskie
349.	powiat poznański	Poznań	wielkopolskie
350.	powiat rawicki	Rawicz	wielkopolskie
351.	powiat śłupecki	Ślupca	wielkopolskie
352.	powiat szamotulski	Szamotuły	wielkopolskie
353.	powiat średzki	Środa Wielkopolska	wielkopolskie
354.	powiat śremski	Śrem	wielkopolskie
355.	powiat turecki	Turek	wielkopolskie
356.	powiat wągrowiecki	Wągrowiec	wielkopolskie
357.	powiat wolsztyński	Wolsztyn	wielkopolskie
358.	powiat wrzesiński	Września	wielkopolskie
359.	powiat złotowski	Złotów	wielkopolskie
360.	powiat białogardzki	Białogard	zachodniopomorskie
361.	powiat choszczeński	Choszczno	zachodniopomorskie
362.	powiat drawski	Drawsko Pomorskie	zachodniopomorskie

363.	powiat goleniowski	Goleniów	zachodniopomorskie
364.	powiat gryficki	Gryfice	zachodniopomorskie
365.	powiat gryfiński	Gryfino	zachodniopomorskie
366.	powiat kamieński	Kamień Pomorski	zachodniopomorskie
367.	powiat kołobrzeski	Kołobrzeg	zachodniopomorskie
368.	Koszalin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	zachodniopomorskie
369.	powiat koszaliński	Koszalin	zachodniopomorskie
370.	powiat łobeski	Łobez	zachodniopomorskie
371.	powiat myśliborski	Myślibórz	zachodniopomorskie
372.	powiat policki	Police	zachodniopomorskie
373.	powiat pyrzycki	Pyrzyce	zachodniopomorskie
374.	powiat sławieński	Sławno	zachodniopomorskie
375.	powiat stargardzki	Stargard	zachodniopomorskie
376.	Szczecin	<i>miasto na prawach powiatu</i>	zachodniopomorskie
377.	powiat szczecinecki	Szczecinek	zachodniopomorskie
378.	powiat świdwiński	Świdwin	zachodniopomorskie
379.	Świnoujście	<i>miasto na prawach powiatu</i>	zachodniopomorskie
380.	powiat wałecki	Wałcz	zachodniopomorskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

Dzielnice m. st. Warszawy, w których zostaną urządzone sądy pokoju:

1.	Białołęka
2.	Bielany
3.	Bemowo
4.	Mokotów
5.	Ochota
6.	Praga Północ
7.	Praga Południe
8.	Rembertów

9.	Śródmieście
10.	Targówek
11.	Ursus
12.	Ursynów
13.	Wawer
14.	Wilanów
15.	Włochy
16.	Wola
17.	Wesoła
18.	Żoliborz

Źródło: opracowanie własne

Wprowadzenie do polskiego systemu sądownictwa powszechnego sądów pokoju musi uwzględniać wymogi i standardy wynikające z przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Bez ustalenia, że instytucja ta pozostanie zgodna z przepisami i zasadami Konstytucji RP, nie jest możliwe podjęcie próby wprowadzenia jej do systemu polskiej władzy sądowniczej.

Z uwagi na projektowany zakres kognicji, sądy pokoju sprawować będą wymiar sprawiedliwości. Jak wynika z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, sprawowanie wymiaru sprawiedliwości jest zarezerwowane dla Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych. Wynika z tego, że powołanie organu sprawującego wymiar sprawiedliwości, a jednocześnie nie należącego do któregoś ze wskazanych wyżej pionów może, potencjalnie, spowodować podniesienie zarzutu niekonstytucyjności sądownictwa pokoju. Dlatego proponuje się, aby sądy pokoju stanowiły czwarty (obok sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych), element sądownictwa powszechnego, usytuowany najniżej w tej hierarchii.

Jednocześnie pogodzenia wymaga konieczność zapewnienia przewidzianego przez ustawodawcę konstytucyjnego trybu powoływania sędziów ze – stanowiącym odpowiedź na społeczne oczekiwania – postulatem partycypacji społeczeństwa w procesie obsadzania stanowisk sędziów pokoju. Jak wynika z art. 179 Konstytucji RP, sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony. Proponuje się, aby ten tryb został zachowany. Tylko wówczas odpada ryzyko zarzucenia sądom pokoju niekonstytucyjności w postaci sprawowania wymiaru

sprawiedliwości przez osoby niebędące w istocie sędziami. Proponuje się jednak, aby kandydaci na sędziów pokoju byli wybierani w wyborach powszechnych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego (powiatów) oraz dzielnic gminy Warszawa. Wybory te będą przeprowadzane jednocześnie z wyborami samorządowymi. Ten zabieg, nie stojąc w sprzeczności z konstytucyjnie określonymi mechanizmami wyboru sędziów pokoju, pozwala uczynić sądownictwo pokoju bliższe społeczeństwu. Ma to na celu zwiększenie zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości uwzględniając również terytorialne usytuowanie sędziów pokoju na poziomie jednostek podziału zasadniczego (powiatów i miast na prawach powiatów) oraz jednostek pomocniczych gminy Warszawa (dzielnic). Jednocześnie zachowane zostaną wymogi niezbędne do wykonywania zawodu sędziego, określone w ustawach zwykłych.

Wypada zauważyć, że taki mechanizm wyboru sędziów pokoju, pozostający wszak w zgodzie z Konstytucją RP, będzie w stanie zagwarantować wysoki poziom ich niezawisłości. Zarówno doktryna prawa jak i orzecznictwo sądowe wskazują na silną korelację pomiędzy niezawisłością osoby wykonującej władzę sędziowską a zasadą trójpodziału władz. Takie rozumienie stanowi urzeczywistnienie regulacji określonej w art. 173 Konstytucji RP, wedle której władza sądownicza pozostaje odrębna i niezależna od pozostałych władz. Wynika z tego dyrektywa uniezależnienia władzy sądowniczej i osób (sędziów) ją sprawujących od wpływów czy nacisków ze strony władzy ustawodawczej, a przede wszystkim ze strony władzy wykonawczej. Należy uznać, że realizacji tej dyrektywy sprzyja uzależnienie powołania sędziego pokoju od wyboru kandydatów przez lokalną społeczność. Osoba wybrana przez obywateli będzie siłą rzeczy o wiele bardziej niezależna od pozostałych władz (posiadając własny mandat wyborczy, a tym samym poparcie obywateli), niż osoba powoływana przez zamknięte gremia.

W zakresie wynagrodzenia sędziów pokoju proponuje się, aby sędziowie uzyskiwali uposażenie odpowiadające uposażeniu sędziów sądu rejonowego. Wszak sądy pokoju stanowią mają element sądownictwa powszechnego, będący jego pierwszą instancją, jednak pozostający funkcjonalnie związanym z sądami rejonowymi. Z tego względu różnicowanie wynagrodzenia w tym zakresie nie mieści się w założeniach przyjętej konstrukcji.

Istotnym elementem projektu ustawy jest przydzielenie każdemu sędziemu pokoju dwóch asystentów. Zapewni to sprawność funkcjonowania projektowanej instytucji oraz szybkie załatwianie prowadzonych postępowań, co jest jednym z założeń projektodawcy.

Mając na uwadze, że sądy pokoju są elementem wpisującym się w strukturę wymiaru sprawiedliwości, osoby w nich orzekające muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje do

wykonywania zawodu.

Podobnie jak sędziowie pozostałych sądów powszechnych, tak również sędziowie pokoju po zakończeniu aktywności zawodowej przechodzą w stan spoczynku. W tym zakresie znajdują do nich zastosowanie przepisy ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

3. Różnice między obecnym a projektowanym stanem prawnym.

Podstawową różnicą wynikającą z niniejszego projektu ustawy jest wprowadzenie kolejnego szczebla sądownictwa powszechnego – sądów pokoju jako sądów pierwszej instancji orzekających w sprawach mniejszej wagi. W związku z tym zmianie ulegnie dotychczas trójszczeblowa struktura sądownictwa powszechnego, która zostanie uzupełniona o kolejny szczebel, najniższy w tej strukturze. W związku z tym zmianie ulegnie właściwość sądów rejonowych. Do tej pory były to wyłącznie sądy pierwszej instancji z wyłączeniem spraw ustawowo zastrzeżonych w pierwszej instancji dla sądów okręgowych. Projekt zakłada, że sądy pokoju staną się sądami pierwszej instancji w sprawach najprostszych, o najniższym ciężarze gatunkowym. Sprawy te zostały wymienione w art. 4 projektu ustawy. Oznacza to, że sądy rejonowe uzyskają nową kompetencję. Poza swoimi pierwotnymi uprawnieniami do rozpoznawania w pierwszej instancji spraw sądowych pozostających w ich właściwości, a nie przekazanych niniejszym projektem do właściwości sądów pokoju, sądy rejonowe staną się również instancją odwoławczą od rozstrzygnięć zapadłych w sądach pokoju.

Założeniem jest, aby sądy pokoju sprawowały wymiar sprawiedliwości w sprawach o niższym ciężarze gatunkowym ze względu – w zależności od kategorii sprawy (karna, cywilna, wykroczenie) – na ich charakter, wartość przedmiotu zaskarżenia bądź granicę ustawowego zagrożenia karą. W związku z tym systemowej zmianie ulegnie właściwość sądów rejonowych. Dotychczas pełniły one wyłącznie funkcję sądów pierwszej instancji. Po wejściu w życie proponowanych rozwiązań będą one zarówno sądami pierwszej instancji w sprawach, które nie zostały przekazane do rozstrzygania przez sądy pokoju, jak również sądami odwoławczymi od rozstrzygnięć podejmowanych przez sądy pokoju.

Jedną z różnic powstałą na skutek wejścia w życie projektowanej ustawy będzie zwiększenie liczby sędziów o 1159 osób. Ma to jednak służyć realizacji założenia, zgodnie z którym sędziowie pokoju będą sprawować wymiar sprawiedliwości jak najbliżej społeczeństwa – na poziomie powiatów (miast na prawach powiatów, dzielnic m. st. Warszawy). Wizja zbliżenia wymiaru sprawiedliwości społeczeństwu znajduje również swój wyraz w trybie

powoływania sędziów pokoju. Aby konstytucyjnie przewidziany tryb został zachowany, niezbędne jest powołanie tych sędziów przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Przedłożenie określonych kandydatur do sprawowania urzędu sędziów pokoju będzie jednak uzależnione od uprzedniego wyboru przez lokalną społeczność w wyborach powszechnych odbywających się wraz z wyborami samorządowymi. W związku z powyższym rozszerzeniu ulegnie zakres głosowania w wyborach samorządowych. Przeprowadzone zostanie dodatkowe głosowanie nad kandydatami na sędziów pokoju.

Projektowane rozwiązanie przewiduje, aby w danej jednostce samorządu terytorialnego 1 sędzia pokoju przypadał na 40.000 mieszkańców. Nie wprowadza się limitu kandydatów na sędziów pokoju.

Kandydaci na sędziów pokoju nie będą uprawnieni do prowadzenia kampanii wyborczej, bowiem mogłoby to stać w sprzeczności z ich niezawisłością, w przypadku wyboru a następnie powołania do pełnienia urzędu. Z tego względu możliwe będzie jedynie prowadzenie kampanii informacyjnej w postaci informowania o swojej kandydaturze do pełnienia urzędu sędziego pokoju. Z założenia ma to być konstrukcja zbieżna do informowania o wykonywanej działalności przez adwokatów czy radców prawnych.

Sądy pokoju mają zostać usytuowane w strukturze organizacyjnej sądów rejonowych. Wyraża się to w przyjętej konstrukcji, wedle której sądy te będą miały siedzibę w siedzibie sądu rejonowego, zaś ich finansowanie będzie dokonywane z budżetu państwa w części przekazanej corocznie na finansowanie sądownictwa powszechnego. Mając jednak na uwadze to, że sądy pokoju mają występować na poziomie każdego powiatu (miasta na prawach powiatu i dzielnic m. st. Warszawy), zaś nie w każdej z tych jednostek podziału terytorialnego istnieje sąd rejonowy, proponuje się utworzenie oddziałów zamiejscowych sądów rejonowych i urządzenie w nich sądów pokoju. Oddziały takie będą funkcjonować na poziomie starostw powiatowych i urzędów dzielnic m. st. Warszawy. Szczegóły w tym zakresie zostają powierzone do uregulowania Ministrowi Sprawiedliwości, który wyda w tym celu stosowne rozporządzenie.

Kandydaci na sędziów pokoju mają spełniać wymogi analogiczne jak kandydaci na sędziów sądu rejonowego. W tym zakresie proponuje się jednak modyfikację polegającą na określeniu wyższej granicy wieku, tj. 35 lat. W ocenie projektodawcy jest to wiek zapewniający równowagę pomiędzy sprawnością działania a doświadczeniem życiowym warunkującym rzetelne sprawowanie urzędu.

4. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe.

Przewiduje się, że funkcjonowanie sądów pokoju spowoduje znaczne przyspieszenie postępowań prowadzonych przez sądy powszechne. Wiąże się to z przekazaniem sądom pokoju następujących kategorii spraw: spraw o wykroczenia, spraw karnych zagrożonych karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do roku, jak również następujących spraw cywilnych: o prawa majątkowe, świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł; spraw, o których mowa w dziale II Tytułu II Kodeksu cywilnego (tj. o roszczenia z rękojmi lub gwarancji) – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza kwoty dwóch tysięcy złotych; sporów z powództwa najemcy lokalu mieszkalnego przeciwko wynajmującemu; spraw określonych w art. 144 Kodeksu cywilnego (tj. spory sąsiedzkie o tzw. immisje); sporów z czynów niedozwolonych, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł, a dochodzone przez powoda roszczenie nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; sporów o naruszenie posiadania, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł; sporów o wydanie własności i o ochronę własności, jeśli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10.000 zł.

W ocenie autorów projektu zaproponowane w nim rozwiązania, zwłaszcza wybór kandydatów na sędziów pokoju w wyborach powszechnych spowoduje zwiększenie zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości. Dotychczas wprowadzane reformy wymiaru sprawiedliwości wielokrotnie uzasadniane są potrzebą przybliżenia wymiaru sprawiedliwości do ludzi i zwiększenia udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Uzasadnienie takie nie zmienia jednak faktu, że ustawy uchwalane przez Sejm w ostatnich latach w żaden sposób nie spełniają tej funkcji. Uzasadnianie ich w ten sposób ma więc wymiar jedynie propagandowy. Tymczasem oddanie możliwości wyboru kandydatów na sędziów pokoju lokalnym społecznościom z pewnością wpłynie pozytywnie na społeczne postrzeganie sądownictwa, zbliżając go do ludzi. Wpływa na to również przewidziana w ustawie możliwość zgłaszania kandydatów przez grupy co najmniej 50 obywateli mających czynne prawo wyborcze zamieszkujących stale na terenie danego powiatu.

Jednym z podstawowych celów projektodawcy jest znaczne przyspieszenie postępowań w sprawach najprostszych powierzonych kognicji sądów pokoju przez co odciążone zostaną sądy rejonowe, pozostające wszak w najwyższej przewlekłości spośród wszystkich szczebli sądownictwa powszechnego. Jak wskazano wyżej, przed sądami rejonowymi zawisłych jest rocznie około 19 mln spraw. Powoduje to, że oczekiwanie na termin rozprawy z każdym rokiem wydłuża się, w efekcie skutkując przewlekłością prowadzonych postępowań. Gros spraw rozpoznawanych przez sądy rejonowe, to sprawy drobne, takie jak wykroczenia czy

drobne sprawy cywilne. Uzasadnione wydaje się, aby sprawy te przekazać sądom będącym bliżej społeczeństwa, wyspecjalizowanym w rozstrzyganiu tego typu spraw, nakierowanym na ich szybkie załatwienie. Projektowana ustawa ma być też swego rodzaju odpowiedzią ustawodawcy na dokonaną w 2001 r. na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego likwidację kolegiów do spraw wykroczeń i przekazanie rozpoznawanych przez nie spraw wydziałom karnym sądów rejonowych. Ten zabieg pozostawał oczywiście w zgodzie z Konstytucją RP, w której wymiar sprawiedliwości został powierzony wyłącznie sądom. Tymczasem kolegia do spraw wykroczeń były organami pozasądowymi i jako takie nie mieściły się w konstytucyjnej konstrukcji władzy sądowniczej. Niemniej, zabieg ten spowodował powstanie znacznego obciążenia sądów rejonowych, wpływając na postępującą w kolejnych latach przewlekłość postępowań sądowych.

Celem długofalowym, który postawił sobie projektodawca jako konsekwencję projektowanych regulacji, stanowiącym niejako efekt celu doraźnego w postaci przyspieszenia postępowań sądowych, jest osiągnięcie znacznego wzrostu zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości. Zaufanie to będzie możliwe do odbudowania jedynie w sytuacji, gdy obywatele uzyskają rzeczywisty wpływ w procesie wskazywania kandydatów na sędziów pokoju oraz gdy postępowania sądowe ulegną przyspieszeniu. Na takie rozwiązania oczekują obywatele, co wynika z licznych sondaży i badań społecznych.

Projekt pociąga za sobą skutki dla budżetu państwa. Szacuje się, że koszty związane z wejściem w życie projektowanych regulacji wyniosą około 350 mln zł.

5. Źródła finansowania, jeśli projekt pociąga za sobą skutki dla budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt pociąga za sobą skutki dla budżetu państwa. Szacuje się, że koszty związane z wejściem w życie projektowanych regulacji wyniosą około 350 mln zł. Wynika to z założenia, zgodnie z którym powołanych zostanie 1159 sędziów pokoju wykonujących swoje funkcje w każdym z powiatów (miast na prawach powiatów i dzielnic gminy Warszawa) przy zachowaniu normy przedstawicielstwa na poziomie 1 sędziego pokoju przypadającego na 40.000 mieszkańców. Ponadto, zgodnie z projektem ustawy proponuje się, aby 1 sędzia pokoju miał do dyspozycji 2 asystentów. Całkowite koszty ustawy nie powinny przekroczyć kwoty, o której mowa na wstępie.

Projekt nie generuje wydatków po stronie jednostek samorządu terytorialnego.

6. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Niniejszy projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.